

הדגש בשכבה זו הוא על הפרט, הנמצא בתחילת תהליך הגיבוש בבית ספר חדש, בראשית תהליך ההתבגרות ובחיפוש זהות ובחינת מקומו במשפחה ובחברת בני הגיל

בחירת התכנים להוראה הביאה בחשבון נתונים אלה ומתמקדת בתהליכי תקשורת בין-אישית, בדפוסים אישיים של צריכת מדיה, האלבום האישי והמשפחתי כבסיס לעיסוק בשפה החזותית, סוגות וסרטים המתמקדים ביחסים בין-אישיים במשפחה ובין חברים ובתהליך ההתבגרות, דמויות בתקשורת כבסיס להשוואה, להזדהות ולחיקוי.

מושגי מפתח בשכבה זו הם "בחירה" ו"הזדהות".

כתה ח': החברה : בשכבה זו המעגל מתרחב, והתלמידים בודקים את מקומם כאזרחי העתיד בחברה דמוקרטית ובהיסטוריה האנושית.

תכני הלימוד מדגישים את אמצעי תקשורת ההמונים ותפקידם החברתי (כהרחבה מוצע מבט היסטורי אל התפתחות אמצעי התקשורת לאורך הדורות), הסוגות המרכזיות הנלמדות הן אלה העוסקות בתיווך המידע ובפרשנותו (חדשות ואקטואליה) או אלה המאפשרות בחינה של האופן שבו מיוצגת המציאות באמצעי התקשורת (סדרות בתי-משפט, בתי-חולים, משטרה, מדע בדיוני). הדמויות שבמוקד הם מתווכי המידע ("עושי החדשות" למיניהם).

מושגי מפתח בשכבה זו הם "בחירה והבניה", "אובייקטיביות", "חופש הביטוי והמידע".

כתה ט': התרבות : בשכבה זו המעגל מתרחב שוב והתלמידים, שמאחוריהם כבר שנים ארוכות של צריכת מידע וגם יכולת הפשטה וסינתזה, מתמקדים עתה בתקשורת כמבטאת תרבות ובמקומם כצרכני תרבות מקומית וכאזרחים בכפר הגלובאלי.

תכני הלימוד כוללים בהתאם סטריאוטיפים ויזואליים במדיה, המייצגים תקופות ותרבויות שונות, סוגות הבנויות על דימויים תרבותיים (כמו פרסומת, תעמולה ווידאו קליפ), סרטים סביב מופעי רוק, סרטי מחזמר וסרטי פולחן מוסיקליים. הדמויות הנבחרות כאן הן "גיבורי תרבות" מתקופות שונות וייצוגם במדיה. פן נוסף הוא סוגות תעודה בטלוויזיה וסרטים תיעודיים כמבטאים היבטים חברתיים ותרבותיים.

מושגי מפתח בשכבה זו הם "דימוי", "פנייה לרגש" מול "פנייה להיגיון", "נקודת ראות", "סטריאוטיפים".

השיקולים המנחים בחלוקה זו של נושאים היו:

בשלות התלמידים – רגשית, קוגניטיבית ותקשורתית – כתוצאה מגיל, ידע עולם וניסיון חיים מצטבר.

2. רלוונטיות לחיי התלמידים רלוונטיות כזו גם בבחירת הטקסטים להוראה). לנושאים המעסיקים אותם ולדפוס צריכת המדיה שלהם .

4. התחברות לתוכני הלימוד השכבתיים על-פי תכנית הלימודים הרשמית – באזרחות, היסטוריה, ספרות, הבעה, חינוך חברתי ועוד.

הערות למפרט הנושאים:

1. במוקד: דגש על תפקידם של אמצעי התקשורת בחברה הדמוקרטית

היותה של התקשורת אחת מאושיות המשטר הדמוקרטי היא ללא ספק מסר מרכזי בלימודי התקשורת בחטיבת הביניים, מסר שהפנמתו על ידי התלמידים צריכה להיות מדד להצלחתם ולנחיצותם.

בחברה הישראלית רווחת בשכבות לא-מעטות תפיסה מוטעית של תפקידה הביקורתי של התקשורת, וראייתה כגוף פוגע ועוין. ביטויים כמו "תקשורת עוינת" או "תשקורת" (על בסיס תקשורת שקרית) מוכרים לכל. תפיסות אלה עלולות לקבל חיזוק על-ידי הפרקטיקה של הוראת התקשורת, שחושפת את האופן שבו התקשורת "עובדת עלינו", כיצד יוצרה בחרים מתוך המציאות, מעצבים ומבנים את המסרים. המסקנה שאליה עלול להגיע תלמיד תקשורת היא שהתקשורת אינה מבטאת את מציאות חיינו, ושעדיף להתייחס אל מסריה כאל אי-אמת ("לא להאמין לשום דבר שכתוב בעיתון", למשל). בהוראה של תחומי החדשות והאקטואליה חשוב להיות ערניים במיוחד לסכנה זו, ולהדגיש את חיוניותם של אמצעי התקשורת כמעבירי מידע וכפרשניו, כמוציאים אל הפועל את זכויות היסוד בדמוקרטיה: הזכות לדעת וחופש הביטוי והמידע, וכמבקרים לגיטימיים ונחוצים של מהלכי השלטון. זאת, על אף המורכבות של תהליכי תיווך המידע ומערכות האילוצים המשפיעות על עבודתם.

על מנת לאפשר הפנמה של תפיסה זו התכנית מציעה עיסוק שוטף באקטואליה לאורך כל שלוש השנים (במסגרת נושא 2 "אנחנו כצרכני מדיה"). עיסוק זה אמור להגביר את העניין והמודעות למתרחש בעולם ובמדינה, ולעודד היכרות וצריכה של חדשות בערוצים השונים. זאת בנוסף להתמקדות בסוגות של חדשות ואקטואליה בעיתונות הכתובה והמשודרת בכתה ח', שאמורה לתת מבט מעמיק אל האופן שבו התקשורת ממלאת את תפקידה כמתווכת מידע.

2. סוגות

ההמלצה על בחירת הסוגות (ז'אנרים) להוראה בכל שכבה ומותאמת לנושא-העל השכבתי (יחיד-חברה-תרבות). עם זאת, ניתן לשלב התייחסות לכל סוגה בכל שכבה על פי שיקולו של המורה.

דוגמא: מומלץ לעסוק באופרות סבון בכתה ז', מן הזווית של יחסים בין-אישיים והזדהות עם דמויות. סוגה זו יכולה להשתלב גם בכתה ט', במסגרת העיסוק בהיבטים של חברה ותרבות.

3. פרסומת וידאו קליפ

ההמלצה היא לעסוק בנושאים אלה בהרחבה בכיתות ט' ולא לפני כן, משום שמדובר בתוצרים טלוויזיוניים מורכבים ומשוכללים, המבטאים גוונים רבים של התרבות ודורשים בשלות ומיומנויות תקשורת רבות כדי להבינם ולהפיקם. תועלת מירבית תצמח מעיסוק בטקסטים אלה כאשר לתלמידים יש כבר היכרות עמוקה עם דרכי הצגה חזותיות וקוליות מתוחכמות.

עם זאת, אפשרית ואפילו רצויה חשיפת התלמידים לטקסטים ססגוניים ומושכים אלה כבר בכיתות ז' ו-ח' מהיבטים מסוימים כמו בניית דרמה, חיבור תמונה וטקסט, סטריאוטיפים אנושיים, שימוש בצבעים ועוד.

4. אנימציה

ההנפשה (אנימציה) על סוגיה השונים לא שולבה כנושא הוראה בהצעת הנושאים, אולם מורה אשר יוכל להקדיש יחידה לכך יצא נשכר. האנימציה היא בסיס מצוין להבנת יסודות התנועה והשפה הקולנועית, עיצוב דמויות ובניית סיפור דרמטי. סדנת אנימציה מעשית

(בטכניקות של ציור מצולם, הקפאת תנועה או פלסטלינה) מהווה בסיס יצירתי ומוחשי להבנת העשייה הקולנועית, ומתחברת במיוחד אל התלמידים הצעירים יותר (כיתות ז').

בנוסף, טקסטים באנימציה מתחברים אל נושאי ההוראה השונים בתקשורת.

לדוגמא: הסרט "אדם וכיסא" – תקשורת בין-אישית; "שכנים" – אלימות ומניעתה; "סימפסון" – סידרה קומית משפחתית; "היד" – חופש ודיקטטורה; "שלגיה" או סדרות אנימציה מצוירות – עיצוב דמויות ה"טובים" וה"רעים".

5. מחשבים/מולטימדיה

מגוון האפשרויות שמציע העיסוק במחשבים יכול לעמוד לרשות העוסקים בתקשורת, באותם בתי-ספר שבהם לומדים מחשבים ומולטימדיה.

ניתן לפתח תקשורת בין בתי-ספר, להפיק עיתון בתוכנות מיוחדות לכך, להכין מצגות לנושאים לימודיים תוך יישום הנלמד בתחומי השפה החזותית והאורקולית ועוד.

מומלץ למורה לתקשורת לשתף פעולה עם המורה למחשבים, ולהכיר את האפשרויות שלימודי המחשב מציעים בכל שכבה, על מנת ליצור את החיבורים שיקדמו את שני תחומי הלימוד.

</SPAN